

Onderwerp

Beleidskader Asiel & Integratie en Uitvoeringsprogramma Asiel & Integratie 2025-2028

Opsteller	Golshid Al Eshaq, Jasper Varwijk	Behandeldatum	29 oktober 2024
Programma	Welzijn, Wijkontwikkeling en Zorg	Status	Openbaar
Portefeuillehouder	H.M.F. Bruls, C.M.H. Daemen en G. Visser		

Advies

1. Het ‘*Uitvoeringsprogramma Asiel & Integratie 2025-2028*’ vast te stellen, onder voorbehoud van vaststelling van het ‘*Beleidskader Asiel & Integratie*’ door de raad.
2. Voorziene investeringen en uitgaven tot 1 januari 2026 kortlopend te financieren vanuit beschikbaar budget binnen Asiel & Integratie. Voor de benodigde investeringen in vervangende opvanglocatie(s) voor Oekraïense ontheemden, een onderwijslocatie voor ISK en flexwoningen zullen separaat voorstellen worden gedaan.
3. De extra benodigde budgettaire ruimte voor structurele inzet te behandelen met een claim bij de begrotingsbehandeling voor 2026.
4. De beantwoordingsbrieven aan de adviescommissies Kleurrijk Samenleven Nijmegen, Jeugd-, Maatschappelijke opvang- & Gehandicaptenbeleid, Seniorenraad Nijmegen en de RegenboogRaad Nijmegen vast te stellen.

Aan de raad voor te stellen

1. Het ‘*Beleidskader Asiel & Integratie*’ vast te stellen.
 - Met de volgende kaderstellende uitgangspunten:
 - i. Solidariteit, menswaardigheid, gelijkwaardigheid en inclusiviteit staan centraal in de ondersteuning van al onze inwoners, ook mensen die nieuw of tijdelijk in onze stad zijn.
 - ii. We zorgen duurzaam dat we aan vluchtelingen die dat nodig hebben een veilige plek en start van een nieuwe toekomst kunnen bieden.
 - iii. We denken in kansen en doen het samen.
 - iv. We bundelen krachten en kennis.
 - Met de volgende kaderstellende doelen:
 - v. Opvang: vluchtelingen verblijven op een veilige en gezonde manier in een opvanglocatie.
 - vi. Huisvesting: statushouders hebben zo snel als mogelijk een passende woonruimte.
 - vii. Inburgering & Integratie: statushouders, gezinsmigranten en ontheemden (uit Oekraïne) doen zo snel en goed als mogelijk mee in de samenleving.
 - viii. Mensen zonder documenten: niemand slaapt op straat. We bieden sobere opvang aan en werken aan toekomstperspectief, gericht op terugkeer naar het land van herkomst, migratie naar een ander land of legalisering van het verblijf.
2. De extra benodigde budgettaire ruimte voor structurele inzet te behandelen met een claim bij de begrotingsbehandeling voor 2026. Voorziene investeringen en uitgaven tot 1 januari 2026 kunnen kortlopend worden gefinancierd vanuit beschikbaar budget.

Aanleiding

Gemeenten hebben een steeds grotere rol gekregen op het vlak van asiel & integratie. Met de Spreidingswet voor asielopvangvoorzieningen, de Tijdelijke Wet Opvang voor ontheemde Oekraïners, de Huisvestingstaakstelling, de Wet Inburgering en de WMO zijn wettelijke taken op dit vlak bij de gemeenten belegd. Ook waar de verantwoordelijkheid elders ligt, bij de landelijke overheid en uitvoerende organisaties, komen de diverse opgaven op dit thema in de praktijk bij elkaar in onze gemeente en regio. Op dit brede thema moeten we als gemeente voortdurend keuzes maken. Dat vraagt om een duidelijke visie en kaders, met een integrale blik.

Op 6 december 2023 is de startnotitie Asiel & Integratie met de gemeenteraad besproken, om vanuit de raad richting op te halen ten aanzien van de vier belangrijkste opgaven binnen dit thema: 1. Opvang van asielzoekers en Ontheemden uit de Oekraïne, 2. Huisvesting van statushouders, 3. Inburgering en Integratie en 4. Ondersteuning van mensen zonder documenten.

In de eerste helft van 2024 hebben we de dialoog verbreed en inzichten opgehaald in evaluaties en gesprekken met de doelgroep, samenwerkingspartners en adviescommissies. Op basis van alle input is het lange termijn 'Beleidskader Asiel & Integratie' opgesteld, met een bijbehorend 'Uitvoeringsprogramma Asiel & Integratie 2025-2028' met concrete doelstellingen en activiteiten voor de komende vier jaar.

Beoogde impact

Met het vaststellen van het beleidskader Asiel & Integratie en het uitvoeringsprogramma neemt de gemeente haar verantwoordelijkheid voor een duurzame, menswaardige en toekomstgerichte aanpak en uitvoering van de opvang, huisvesting en integratie van vluchtelingen. Met de inzet in deze documenten dragen we bij aan de volgende gemeentelijke ambitie en het onderliggende doel uit de doelenboom:

Ambitie: Inwoners voeren eigen regie over hun leven, gezin en gezondheid en nemen actief deel aan de maatschappij. Men heeft respect voor elkaar en ondersteunt elkaar.

Doel: Vluchtelingen kunnen op een veilige en gezonde manier verblijven in onze regio en zo goed als mogelijk meedoen in de samenleving.

Argumenten

1. *In het Uitvoeringsprogramma Asiel & Integratie 2025-2028 worden concrete doelstellingen en activiteiten beschreven die we in de komende vier jaar inzetten om de ambitie en doelen uit het beleidskader te realiseren.*

Per opgave zijn in het Uitvoeringsprogramma doelstellingen opgenomen met concrete activiteiten die we hiertoe inzetten.

Opgave 1. Opvang

- We bieden het benodigde aantal opvangplekken van 817 (op basis van de Spreidingswet) voor lange termijn aan.
 - o We werken mee aan tijdelijke noodopvang op initiatief van het COA voor de duur van minimaal 3 jaar en verkennen de mogelijkheid om opvang van verschillende doelgroepen te combineren onder een dak.
- We leveren een bijdrage aan de opvang van alleenstaande minderjarige vluchtelingen
 - o We werken aan een locatie voor opvang van 12 AMV-ers.
- We streven naar zo min mogelijk verplaatsingen van asielzoekers
 - o We verkennen mogelijkheden om statushouders die aan Nijmegen zijn gekoppeld maar elders verblijven, in onze opvang te plaatsen.

- We geven opvanglocaties een open karakter om sociale integratie en participatie van bewoners van de opvang en inwoners van de wijk te bevorderen
 - o We ontsluiten het bestaande aanbod in AZC's beter en faciliteren de mogelijkheid voor asielzoekers om te beginnen met werk vanuit de opvang.
- We houden regionaal en lokaal houden we het huidige aantal opvangplekken voor ontheemden op peil, zowel kwantitatief als kwalitatief.
 - o We realiseren (op termijn) vervangende opvanglocaties en realiseren een regionale opvangorganisatie voor het Rijk van Nijmegen
- We houden bij de opvang van ontheemden oog voor specifieke ondersteunings-/zorgbehoeften en veiligheid.
 - o We realiseren een zelfstandige regionale zorglocatie.
- We willen ontheemden uit Oekraïne, die ervoor kiezen om te blijven in Nederland en Nijmegen, optimaal ondersteunen.
 - o We onderzoeken de mogelijkheden en impact van huisvesting (en dus vestiging) en verdere integratie van Oekraïners.

Opgave 2. Huisvesting

- We willen de jaarlijkse huisvestingstaakstelling statushouders behalen.
 - o We ontwikkelen doorstroomlocaties en bouwen 300-500 flexwoningen (zoals NDW21).
- We voldoen aan onze indicatieve huisvestingstaakstelling AMV.
 - o We ontwikkelen tenminste 12 AMV-woningen in Nijmegen en zorgen voor ondersteuning van ex-AMVers bij de stap richting zelfstandigheid.
- We willen de huisvesting van statushouders beter bezien binnen de bredere huisvestingsopgave voor woningzoekenden binnen Nijmegen.
 - o We maken meer concrete en meetbare prestatieafspraken met de woningcorporaties en maken gezamenlijk een communicatieplan, om inwoners in wijken beter te informeren.
- We willen meer sturing op de koppelingen en kenmerken van statushouders die gekoppeld worden aan onze gemeente.
 - o We zorgen voor extra ambtelijke capaciteit en ontwikkelen een dashboard met belangrijke data rondom huisvesting.

Opgave 3. Inburgering & Integratie

- Inburgering: we optimaliseren het inburgeringsaanbod en de begeleiding van inburgeraars.
 - o We organiseren meer passend inburgeringsaanbod en bieden opties voor een vroege start voor statushouders die vanuit de opvanglocatie kunnen starten.
 - o We onderzoeken mogelijkheden om 'taalaanbod voor iedereen' te organiseren.
 - o We breiden het team van klantregisseurs uit
- Werk & Inkomen: we faciliteren meer vroegtijdige en laagdrempelige toegang tot begeleiding naar participatie/werk en stimuleren financiële bestaanszekerheid.
 - o We ontwikkelen een Pilot gericht op vroege participatie en verkennen de mogelijkheden om Participatiecoaches van IZ&L in te zetten.
 - o We zetten een regionale verbinder in om meer passende werk(ervarings)plekken bij werkgevers te vinden/creëren.
 - o We onderzoeken mogelijkheden om dienstverlening op armoede en schulden open stellen voor groepen vluchtelingen.

- Onderwijs & Ontwikkeling: we zorgen dat er voldoende passende onderwijsplekken voor nieuwkomers en verbeteren de aansluiting tussen onderwijs, inburgering en volwasseneneducatie.
 - o We ontwikkelen een nieuwe locatie voor ISK en overleggen met het onderwijs over ontwikkeling van Tijdelijk nieuwkomers-onderwijs.
 - o We monitoren Oekraïense jongeren (18-23) vanuit het doorstroompunt.
 - o We ontwikkelen MBO Entree+ aanbod en melden (oud-) inburgeraars aan voor volwasseneneducatie.
- Gezondheid & Welzijn: we signaleren gezondheidsklachten vroeg en versterken aanbod om mentale gezondheid en weerbaarheid van vluchtelingen te verbeteren.
 - o We versterken samenwerking in het regionale zorg- en welzijnsnetwerk en onderzoeken hoe het huidige zorgaanbod meer cultureel sensitief kan worden.
 - o We ontsluiten informatie over zorg en hulpverlening in een sociale kaart en verbinden (voorlichting over) gezondheid & welzijn aan inburgering.
- Meedoen: We willen (de mogelijkheden voor) deelname van vluchtelingen aan activiteiten verbeteren.
 - o We ontsluiten informatie over initiatieven en organiseren een welkom in de wijk.
 - o We bieden de mogelijkheid aan migrantenorganisaties om gesubsidieerd te worden voor het organiseren van themabijeenkomsten en bieden in alle stadsdelen zwemlessen om zwemvaardigheid en zwemveiligheid.

Opgave 4. Mensen zonder documenten

- Zolang we zien dat er noodzaak is voor een vorm van opvang voor mensen zonder documenten blijven we dit faciliteren.
 - o We financieren sobere opvang, ook als Rijksfinanciën hiervoor worden ingetrokken, en verduurzamen de huidige opvanglocaties.
- We werken samen met mensen zonder documenten en partnerorganisaties aan een duurzaam toekomstperspectief, buiten of in Nederland.
 - o We onderzoek of we mensen zonder documenten toegang kunnen geven tot voorzieningen die hen helpen om regie te nemen over hun leven
- We faciliteren basale zorg en ondersteuning om het welzijn van mensen zonder documenten te waarborgen.
 - o We zorgen dat mensen zonder documenten veilig aangifte kunnen doen en een vast contactpersoon hebben bij burgerzaken.

2. *Dit beslispunt is onder het kopje 'Financiën' toegelicht.*

3. *Dit beslispunt is onder het kopje 'Financiën' toegelicht.*

4. *Participatie en reactie naar adviescommissies*

Om tot een weloverwogen en gedragen beleidskader en uitvoeringsprogramma te komen, hebben we een uitvoerig participatietraject doorlopen. Zo is er met vragenlijsten en in (groeps)gesprekken veel input opgehaald bij de doelgroep, uitvoering, partnerorganisaties en beleidsmedewerkers. Daarnaast is er een groot netwerkbijeenkomst Asiel & Integratie georganiseerd waar ruim 100 Nijmeegse samenwerkingspartners samen in gesprek zijn gegaan over wat er nodig is. Tevens hebben we een uitgebreid evaluatieonderzoek uitgevoerd over onze gemeentelijke dienstverlening op Inburgering. De bevindingen en aanbevelingen uit dit onderzoek zijn opgenomen in het beleidskader en het

uitvoeringsprogramma. Tot slot zijn de conceptversies van beide stukken, behalve naar de adviescommissies en cliëntenraden, ook naar een aantal belangrijke stakeholders verstuurd met de vraag kritisch mee te lezen. Daarin werd duidelijk dat er veel draagvlak is. In onze beantwoordingsbrieven naar de adviescommissies geven we aan welke adviezen we overnemen, maar ook waar we door focus of keuzes geen vervolg aan geven.

1. *Aan de raad voor te stellen: het beleidskader Asiel & Integratie geeft de komende jaren focus en richting.*

We leggen het beleidskader Asiel & Integratie ter vaststelling voor aan de Raad. We baseren ons in onze aanpak van Asiel & Integratie op de volgende uitgangspunten:

- Solidariteit, menswaardigheid, gelijkwaardigheid en inclusiviteit staan centraal in de ondersteuning van al onze inwoners, ook mensen die nieuw of tijdelijk in onze stad zijn.
- We zorgen duurzaam dat we aan vluchtelingen die dat nodig hebben een veilige plek en start van een nieuwe toekomst kunnen bieden.
- We denken in kansen en doen het samen.
- We bundelen krachten en kennis.

Met deze uitgangspunten geven we invulling aan de vier opgaven binnen asiel & integratie, met de volgende doelen:

1. Opvang: vluchtelingen verblijven op een veilige en gezonde manier in een opvanglocatie.
2. Huisvesting: statushouders hebben zo snel mogelijk een passende woonruimte
3. Inburgering & Integratie: statushouders, gezinsmigranten en ontheemden (uit Oekraïne) doen zo snel en goed als mogelijk mee in de samenleving.
4. Mensen zonder documenten: niemand slaapt op straat. We bieden sobere opvang aan en werken aan toekomstperspectief, gericht op terugkeer naar het land van herkomst, migratie naar een ander land of legalisering van het verblijf.

2. *Aan de raad voor te stellen: dit beslispunt is onder het kopje 'Financiën' toegelicht.*

Kanttekeningen

Uitvoering ambities en activiteiten uit het uitvoeringsprogramma zijn afhankelijk van externe factoren, waaronder landelijke wet- en regelgeving en financiering

Het huidige kabinet-Schoof zet in op een strenger asielbeleid en heeft een breed pakket aan maatregelen aangekondigd. Deze maatregelen zullen invloed hebben op onze gemeentelijke verantwoordelijkheden en de budgetten die de komende jaren vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld voor de uitvoering van deze verantwoordelijkheden. Zo wordt er gesproken over een beperking van de (financiering van) gemeentelijke opvang en bezuiniging op het budget voor inburgering. Duidelijk is al dat vanaf 1 januari 2025 de bed- bad en brood-opvang niet meer zal worden gefinancierd. Tegelijkertijd is er ook nog veel onduidelijk: welke maatregelen worden daadwerkelijk doorgevoerd en wat voor impact zal dat hebben op onze gemeentelijke taken en op de samenleving? Het aantal vluchtelingen en asielaanvragen is in het algemeen sterk veranderlijk en het is nog onduidelijk wat het effect van landelijke keuzes zal zijn. Juist tegen de onzekere achtergrond ervaren we als gemeente de noodzaak om gericht en integraal invulling te geven aan de verantwoordelijkheden die we als gemeente hebben op het vlak van Asiel & Integratie. Daarbij houden we rekening met het wettelijke, financiële en maatschappelijke kader van waaruit we opereren en zorgen we dat we flexibel zijn waar er ontwikkelingen zijn.

Het uitvoeringsprogramma heeft flinke ambities: (succesvolle) uitvoering afhankelijk van uitdagingen en voorwaarden

Het Beleidskader en het Uitvoeringsprogramma Asiel & Integratie bevatten flinke ambities. Investeren in mensen loont, zowel voor de betrokken personen als de maatschappij en onze stad. Maar het realiseren van deze ambities kent uitdagingen en voorwaarden. Denk aan langdurige bestuurlijke commitment, financiële beperkingen, personele inzet en samenwerking tussen partijen.

Financiën

Tot op heden was het totaal aan structurele en tijdelijke Rijksfinanciering voor de opgaven rond asiel & integratie voldoende om de kosten die we voor de uitvoering van deze taken maken te dekken. Daarbij hanteren we ook ten aanzien van de financiën een integrale blik.

Het kabinet heeft voor de komende jaren op onderdelen bezuinigingen aangekondigd: duidelijk is dat de Rijksbijdrage voor bed-, bad- en broodopvang per 1 januari 2025 wordt stopgezet. Maar er wordt ook gesproken over (financiële) versoering van gemeentelijke opvang en er is naar verwachting sprake van een korting op de uitkeringen voor inburgering. Veel is nog onduidelijk. Dat maakt (financiële) planning voor langere termijn lastig. De investeringen en uitgaven die we voor de maatregelen in dit uitvoeringsprogramma voorzien, kunnen we ook in 2025 incidenteel bekostigen uit een voorzien surplus op de exploitatie van opvanglocaties. Voor 2026 en verder is de Rijksfinanciering zoals nu te voorzien op onderdelen onvoldoende om de taken en verantwoordelijkheden binnen asiel & integratie naar behoren en passend bij onze ambities voort te zetten.

In de financiële paragraaf van het uitvoeringsprogramma is weergegeven welke extra benodigde budgettaire ruimte we voorzien voor de maatregelen in het uitvoeringsprogramma. In totaal gaat het om €2 mln. in 2026, 2027 en 2028. Of deze nieuwe claims ook daadwerkelijk in deze omvang nodig zijn, zal afhangen van de keuzes die het kabinet in de komende tijd maakt en de wijzigingen die dit met zich meebrengt in bekostiging en op welke termijnen. In de begrotingscyclus voor 2026 en verder informeren we de gemeenteraad over deze ontwikkelingen. Waar er inderdaad extra budgettaire ruimte nodig is, leggen we dit voor bij de behandeling van de Stadsbegroting 2026. Als voor de benodigde acties geen budget beschikbaar is, dan gaan wij tot her-prioritering of aanpassing van ambities over.

Vervolg

We informeren de gemeenteraad bij de begrotingscyclus over de voortgang van activiteiten en het bereik van doelstellingen.

Bijlage(n)

Raadsvoorstel 'Beleidskader Asiel & Integratie'

Beantwoordingsbrief advies AKS JMG en Pwet

Beantwoordingsbrief advies Regenboograad

1. Beleidskader Asiel & Integratie
2. Uitvoeringsprogramma Asiel & Integratie 2025 – 2028
3. Gevraagd advies diverse adviescommissies op beleidskader en uitvoeringsprogramma Asiel & Integratie